అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకము

(అర్థ తాత్పర్య వివరణలతో)

-డా.తాడేపల్లి పతంజలి

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -51(24-11-2013)

కానిక లిచ్చె నీవిభుడు కౌగిటబాన్పున గమ్మవల్పుపూ

దేనెల ఘర్మబిందువుల దేహమునం దలమేలుమంగ నీ

వానగుమోముతో విభుని కంచు దలిర్చిన గాని తన్మయం

బైనను బాయ దంచు జెలు లందరు నీసతి వేంకటేశ్వరా ! 51

అర్థాలు

కానిక=కానుక

వల్పు=వాసన (అల్లసాని పెద్దన కూడా చెంగలువల వల్పు అన్నాడు)

తలిర్చి= సంతోషించి

తన్మయంబు = మైమరచిన స్థితి

పా య దంచు= విడువదని

వివరణ

వేంకటేశ్వరా !

"ఓ అలమేలు మంగా ! నీ భర్త నీకు కౌగిలి అనే శయ్యలో మంచి బహుమతులు ఇచ్చాడు. ఆ బహుమతులు అందుకొన్న నీ శరీరంలో కమ్మటి వాసనలతో కూడుకొన్న చెమట బిందువులు వచ్చాయి. ఆ తర్వాత నువ్వు ఎంతసేపు ఆ వేంకటేశుని అలా నవ్వు మోముతో చూస్తుంటావే ! ఆ పరవశము, సంతో షము నిన్నెప్పుడు విడవదా ! "అని నీ భార్య అలమేలు మంగమ్మతో చెలికత్తెలు వేళాకోళాలు ఆడుతుంటారు.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -52(1-12-2013)

పెనగకుమమ్మ! చిమ్ము జళిపించిన చూపుల గర్వరేఖ రా

జెనకకు మమ్మ! లేజెమటచెక్కుల నోయలమేలుమంగ నీ

ఘనుడు కళావినోది రతికాంత విలాససహస్రమూర్తి వ

ద్దని పొలయల్క దీర్తురు లతాంగులు నీసతి వేంకటేశ్వరా !

పెనగు=1.చుట్టుకొను.2. మారాడు.3. యుద్ధము చేయు.

చిమ్ము=1.పొడచుట.2. మీటుట.

జళిపించిన =కత్తిని ఆడించు

చెనకకు= 1. ఎదిరించు.2. తాకు.

పొలయల్క=ప్రణయకోపము.

వివరణ

వేంకటేశ్వరా !

''మీ ఆయన వేంకటేశునితో యుద్ధం చేయకు తల్లీ ! పొడిచేటట్లు, కత్తిని జళిపించినట్లున్నచూపులతో , లేత చెమటలు ఊరుతున్న చెక్కిళ్లతో వేంకటేశుని ఎదిరించకమ్మా ! నీ భర్త వేంకటేశుడు అనేక కళలు తెలిసిన వాడు. వాటిలో వినోదించేవాడు. మంచి అందగాడైన రతీదేవి భర్తయైన మన్మథునివంటి వేయి మంది ఒక్క సారి కలిసి వచ్చినా మీ ఆయన వేంకటేశుని సౌందర్యం ముందు దిగదుడుపే. కాబట్టి నీ భర్త మీద ప్రణయ కోపం వద్ద''ని చెలికత్తెలు నీ భార్య అలమేలుమంగను ఓదారుస్తుంటారు.'

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -53(15-12-2013)

కులుకకుమమ్మ చిమ్ముజిలుకుం గొనచూపుల బిత్తరంబుగా

నులుచకుమమ్మ బొమ్మముడి నూల్కొనగోపము లేతనవ్వుగా

సొలయకు మమ్మ కల్కి నునుసోగల నోయలమేలుమంగ నీ

చెలువున నంచు నెచ్చెలులు చేర్తురు నీసతి వేంకటేశ్వరా ! 53!

అర్థాలు

బిత్తరంబుగా=చంచలముగా; శృంగారచేష్టగా

ఉలుచకు= ఊడబెఱకు

బొమ్మముడి=కోపముచే కలిగెడు కనుబొమల ముడి, భ్రుకుటి

నూలుకొను = నిలుచు,అంగీకరించు.

సొలయకు= వైముఖ్యమునొందు;

నునుసోగల=పొడుగైన సోగకన్నుల.

వివరణ

ఓ వేంకటేశ్వరా !

"శృంగార చేష్టలు కురియు చూపులతో కులుకులు చూపించకు తల్లీ !

కోపాన్ని లేత నవ్వుగా మలిచి , కనుబొమల ముడితో స్వామి పట్ల అంగీకారాన్ని తెలుపకు తల్లీ !పొడవైన సోగ కన్నులతో వైముఖ్యాన్ని చూపించకు తల్లీ ! "అని నీ చెలికత్తెలు అలమేలుమంగమ్మను నీదగ్గరికి చేరుస్తుంటారు.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -54(22-12-2013)

చాగు బళా జగత్పతికి జాగు బళా జగదేకమాతకున్

చాగు బళా రమేశునకు జాగు బళా యలమేలుమంగకున్

జాగు బళా యటంచుగడుజక్కని కాంతను వీథివీథిమీ

రేగగ నిత్తు రారతు లనేకవిధంబుల వేంకటేశ్వరా ! 54!

అర్థాలు

చాగుబళా =ప్రశంసార్ధకము(వెల్ల్ దొనె! ఎక్సెల్లెంత్).

వివరణ

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా ! మా అమ్మ అలమేలుమంగమ్మతో కలిసి నువ్వు వీథి వీథిలో ఊరేగుతుండగా "ప్రపంచమునకు స్వామి యైన మా స్వామికి చాగు బళా! ఈ జగానికి అంతటికి తల్లియైన మా తల్లికి చాగు బళా! లక్ష్మీ దేవి భర్తకు చాగు బళా ! అలమేలు మంగమ్మకు చాగు బళా !" అని మీకు హారతులిస్తుంటారు.

విశేషాలు

1.చక్కని తల్లికి చాంగుబళా.. అను అన్నమయ్య కీర్తన ప్రసిద్ధము.

2.బాలుడా గోపాలుడా లోకాలపాలుడా

తెలిసేది ఎలా ఎలా చాంగుబళా! అని ఒక సినీ గీతంలో సీతారామ శాస్త్రి గారు సందేహార్థకంలో ఈ చాంగు బళా శబ్దాన్ని అందంగా ప్రయోగించారు.

3.మరాఠీ భాషలో 'చాంగ్లా' అంటే బాగు అనే అర్థం ఉంది.ఈ చాంగ్లా తెలుగులో చాంగు బళా గా మారిందేమో !

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -55(29-12-2013)

చొచ్చితి దల్లి నీమఱుగు సొంపుగ నీకరుణాకటాక్ష మొ

ట్లిచ్చెదొ నాకు నేడు పరమేశ్వరి ! యొయలమేలుమంగ నీ

మచ్చిక నంచు నీతరుణి మన్నన నేనినుగంటి నీకు నా

బచ్చెనమాట లేమిటికి బ్రాతిదె చూడగ వేంకటేశ్వరా ! 55

అర్థాలు

చొచ్చితి= ఆరంభించితిని ("సుదతికి మధుసేవఁ దనువు సొక్కఁగఁజొచ్చెన్." ఇత్యాదులయందు చొచ్చెన్ అనఁగా ఆరంభించెనని యర్థము.బహుజనపల్లి శబ్దరత్నాకరము); మఱుగు=చాటు; మచ్చిక=1. స్నేహము2. మోహము.బచ్చెనమాటలు= మోసపు మాటలు; బ్రాతి=ప్రేమ.

తాత్పర్యము

ఈ పద్యంలో అలమేలుమంగమ్మ వేంకటేశ్వరునితో ఇంతకు పూర్వం అతడు మాట్లాడిన మాటలు గుర్తు చేసి , ప్రణయ కలహమాడుతోంది.

"ఓ వేంకటేశ్వరా ! ఇదివరకు ఒకసారి ఏమన్నావ్ ! గుర్తు తెచ్చుకో ! పరమేశ్వరీ ! తల్లీ ! నీ చాటుకు చేరటం ప్రారంభించాను. నీ దయతో కూడిన చూపులు నాపై కురిపించు. అంతా నీపై స్నేహమే! నీ దయతోనే నిన్ను చూడగలిగాను "అంటూ ఇదివరలో చెప్పావు. ఎందుకయ్యా ! మోసపు మాటలు. ఇప్పుడు ఎక్కడుందయ్యా ! ఆ ప్రేమ! "

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -56(01-01-2014)

యెచ్చరికమ్మ పాదములు నిందిర సింధురయాన తమ్మిపూ

నెచ్చెలి క్రొత్తక్రొత్తపలునిగ్గులతో నలమేలుమంగ నీ

వచ్చిన దాక నీవిభుడు వంచిన మోమును నెత్తడంచు నీ

మచ్చిక యింతి నింతులు మమత్త్వము నెంతురు వేంకటేశ్వరా ! 56

అర్థాలు

ఎచ్చరిక= సూచన.

ఇందిర = లక్ష్మి.

సింధురయాన=ఏనుగు వంటి నడక కలిగినది.

తమ్మిపూనెచ్చెలి= పద్మానికి స్నేహితురాలు

పలు= అనేక

నిగ్గు= కాంతి.

మచ్చిక =ఆసక్తి, మోహము

మమత్త్వము=అభిమానము

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా ! నీ కోసం గబగబా పరిగెత్తుకొస్తున్న మా అమ్మ అలమేలుమంగమ్మను స్నేహితురాళ్లు ఇలా ఆట పట్టిస్తుంటారు.

" ఓ అలమేలు మంగా ! ఏనుగువంటి నడక కలదానా !పద్మమువంటి సుకుమారత్వము కలదానా ! నీ పాదాలు జాగ్రత్త. నువ్వు అంత కంగారుతో గబగబా నడవనక్కరలేదు. నువ్వు వచ్చేదాకా ఆ వేంకటేశ్వరు డు వంచిన తల పైకెత్తడు. ఇంకొకరిని   చూడడు. నీపై ఉన్న మోహము అలాంటిదే !"(ఇలా చెలికత్తెలు నీకు మా అమ్మపై ఉన్న ఆసక్తిని చెబుతుంటారు.)

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -57(12-01-2014)

కనకపుబీరి నెక్కి రతికాంతశరాకృతి నీవు వీధులం

జనునెడ నీదు చెంగట బ్రసన్నతతో నలమేలుమంగ కాం

చననవకింకిణీరవము సన్నపుదాళగతి రచింపగా

గనుగవ మోడ్చి మోడ్చి రతిగౌగిట జేర్తువు వేంకటేశ్వరా ! 57

అర్థాలు

కనకపుబీరి= బంగారపు ఆసనము;

రతికాంతశరాకృతి= మన్మథుని బాణము వలె

చనునెడ= నడవగా ;

చెంగట =సమీపము

కాంచననవకింకిణీరవము=కొత్త బంగారపు అందెల రవము

తాళము= పాడునపుడు చేతులతో చఱచెడి చఱపు;

కనుగవ= కన్నుల జంట

మోడ్చి =ముకుళించిటొ చ్లొసె (అస్ థె ఎయెస్ ఒర్ అ ఫ్లొఎర్,)

తాత్పర్యము

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా ! నువ్వు కనకపు సింహాసనము మీద కూర్చొని మన్మథుని బాణంలా మెరిసిపోతూ వీధుల్లో తిరుగుతున్నావు. ఆ సమయంలో నీ పక్కనే ఉన్న మా అమ్మ అలమేలు మంగమ్మ స్వచ్ఛమైన మోముతో అందంగా కన్నులు ఆర్పుతూ మనోహరంగా తన కొత్త బంగారపు అందెల రవళిని సన్నగా చేసింది.నువ్వు ప్రేమావేశంతో ఆసక్తితో ఆమెను కౌగిటిలో చేర్చావు.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -58(19-01-2014)

ఒఱపగుమీవిహారతతు లుప్పనబట్టెలు బిల్లటీపు ల

చ్చెరువుగ బల్లకోటులు ప్రసిద్ధిగ నయ్యలమేలుమంగకున్

మెఱుపులు ముచ్చటల్ రతుల మ్రొక్కులు దక్కులు వచ్చి వచ్చిమీ,

చిఱునగవుం బ్ర మోదములు చెక్కులనొక్కులు వేంకటేశ్వరా ! 58

అర్థాలు

ఒఱపగు=విలాస వంతమయిన

తతులు=సమూహములు

ఉప్పనబట్టెలు=బాలక్రీడావిశేషము. (పడఁతి నీచూపు లుప్పనఁబట్టె లాడించి చెలులవక్త్రములఁ బూజింతుఁగాక." ఉత్తర హరివంశము.)

బిల్లటీపులు =బాలక్రీడావిశేషము

అచ్చెరువు= ఆశ్చర్యము

బల్లకోటులు =బాలక్రీడావిశేషము.

మ్రొక్కులు =నమస్కారములు

తక్కులు= తప్పులు

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా ! నువ్వు , మా అలమేలు మంగమ్మ ఇంత పెద్దవారయినా ఆశ్చర్యంగా చిన్నప్పటి ఉప్పనబటేలు, బిల్లటీపులు, బల్లకోటులు అను బాల బాలికల క్రీడలను ఆడుకొన్నారయ్యా ! ఆ ఆటలు ఆడుకొంటూ మీ రతులలో క్రమక్రమంగా మాటల మెరుపులతో కూడిన ముచ్చటలు, నమస్కారాలు, చిలిపితప్పులు , చిరునవ్వులు, సంతోషములు, చెక్కిళ్ల నొక్కుళ్లు - ఎన్నెన్ని చెప్పమంటావయ్యా ! స్వామీ !

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -59(26-01-2014)

చక్కెర బొమ్మ చెక్కులనె సానలు పట్టిన పువ్వుటమ్ములో

గ్రుక్కినజవ్వనంబు పెనుగుబ్బలో శ్రీయలమేలుమంగ నీ

వక్కున జేర్చి పట్ట సకలాధిప సౌఖ్యము నీకు నబ్బెగా

కెక్కువ లంటు కందువల యింపుల సొంపుల వేంకటేశ్వరా ! 59

అర్థాలు

సాన=గంధము తీసెడు ఱాయి

కందువ= కళాస్థానము

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా ! మా అమ్మ అలమేలు మంగమ్మ చక్కెర బొమ్మ . ఆమె చెక్కులను సాన తీయగా వచ్చిన పువ్వులనే బాణాలు ఆమె యౌవన సంపదలు. వాటిని చేపట్టి ప్రేమతో నువ్వు సకలానికి అధిపతి అయ్యావు.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -60(02-02-2014)

పరిమళముం బ్రభావము శుభస్థితి నిత్యవిభూతి విభ్రమ

స్ఫురణము దివ్యవైభవము భోగము శ్రీయలమేలుమంగ నీ

యురమున నంచు సన్మునులు యోగిజనంబులు మెచ్చి మెచ్చి నీ,

వరవనితాశిరోమణి నవారణ గొల్తురు వేంకటేశ్వరా ! 60

అర్థాలు

అవారణ= యథేచ్ఛగా

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా ! నీ వక్షస్థలములో ఉన్న మా అమ్మ అలమేలు మంగమ్మ నిత్య పరిమళ యుతమైనది. ప్రభావము కలది. ఎప్పుడు శుభమైన స్థితిలో ఉండేది. కొలిచేవారికి నిత్యము ఆశ్చర్య కరమైన ఐశ్వర్యము కలిగించేది. శ్రేష్ఠమైన వైభవములు కలిగినది. భోగములు కలిగినది అని యోగి జనులు, ముని శ్రేష్ఠులు నీ వనీతా రత్నమైన అలమేలు మంగను యధేచ్ఛగా కొలుస్తుంటారు.

విశేషాలు

ఎనిమిది భోగాలు ఏవి అన్న దానిమీద ఒక సమగ్రత లేదు. ఈ విధంగా నాలుగు వరుసలు ఉన్నాయి.

1. గంధము, 2. తాంబూలము, 3. పుష్పము, 4. భోజనము, 5. వస్త్రము, 6. సతి, 7. స్నానము, 8. సంయోగము.

1. గంధము, 2. తాంబూలము, 3. పుష్పము, 4. అన్నము, 5. వస్త్రము, 6. స్త్రీ, 7. శయ్య, 8. గానము.

1. ధనము, 2. ధాన్యము, 3. వాహనము, 4. భోజనము, 5. వస్త్రము, 6. సతి, 7. స్నానము, 8. సంయోగము.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -61(09-02-2014)

కులికెడుపండుటామనుల గోయిలకూతల గుండె ఝల్లనన్

జెలువము గల్గు రాకలను జెంగట శ్రీయలమేలుమంగ కో

విలకలనాదకోటులచవిం బచరింపగనెట్టులోర్తువో

వలపులవార్ధిలోన ననివారణ దేలుచు వేంకటేశ్వరా ! 61

అర్థాలు

కులికెడు =శృంగారముగా కదులు

పండుటామనుల = పండిన వసంత ఋతువులలో

చెలువము = అందము, మహత్త్వము

కోవిల = కోకిల

కలనాదము = అవ్యక్త మధురము; (ధ్వని.)

చెంగట = దగ్గర

చవి = రుచి

పచరింపగా = ప్రసరించగా

అనివారణము = నిరోధము లేకుండా

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా ! అటు అందమైన వసంత ఋతువు. కోయిలమ్మ కూతలతో గుండె ఝల్లు అంటున్నది. ఇటు అందమైన రాకలతో అలమేలుమంగమ్మ దగ్గరగా వచ్చి రకరకాల క్రీడలలో ఆ కోకిలమ్మ కంటే అవ్యక్త మధురమైన కూతలను చేసింది. మా అమ్మ వలపు సముద్రములో తేలుతూ ఆ ప్రేమ రుచుల ప్రసారాన్ని ఎలా ఓర్చుకొంటావో ఏమిటో ! .

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -62(16-02-2014)

తొలకెడుకొప్పులో నెరులొ తుమ్మెదదాటులొ చూపువంపులో

గులుకులొ మించివెన్నెలల గుంపులొ శ్రీయలమేలుమంగకున్,

బలుకులు పచ్చకప్పురపు బల్కులు తావులె దివ్యగంధముల్

పలుచనినవ్వులే విరుల పొన్నులు   నీకును వేంకటేశ్వరా ! 62

అర్థాలు

తొలకెడు = చలించు;

నెరులొ = రె హైర్

దాటు = గంతు

మించు = మెఱయు.

తాత్పర్యము

తాత్పర్యము

ఓ వేంకటేశ్వరా ! మా అమ్మ అలమేలుమంగ చూపు వంపులా? కదిలే కొప్పులో ముంగురులా? నల్ల తుమ్మెదల గంతులా ?

(అలమేలుమంగ చూపులు నల్లటి తుమ్మెదల్లా ఉన్నాయని భావము)

మా అలమేలుమంగమ్మ విలాసాలా? మెరిసే వెన్నెలల గుంపులా ? (అలమేలుమంగ విలాసాలు మెరిసే వెన్నెలలా ఉన్నాయని భావము)

మా అలమేలుమంగమ్మ మాటలు గుబాళించే పచ్చకర్పూరాలు.

ఆమె శరీరమునుండి వచ్చు వాసనలు దివ్య గంధాలు. ఆమె పలుచగా నవ్వే నవ్వులు నీకు పూల పొన్నులు..

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -63(23-02-2014)

అందము చూతు రుప్పవడమై ఘనులాయలమేలుమంగమో

మందము గాగ జూతువు ప్రియంబున మెల్లననీవటుండబో

యందటిమోముటద్దములు నవ్వల నవ్వుల గోటికొండలై

యందములోన నందములునై వెలుగొందుచు వేంకటేశ్వరా ! 63

అర్థాలు

ఉప్పవడము=మేలుకొనుట, అవబోధము

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా !గొప్పవారు ఇతరుల అందము మేలుకొనునట్లు చూస్తుంటారు.

మహానుభావా ! నువ్వు అటువంటి వాడివే !

మా అలమేలు మంగ ముఖాన్ని ప్రేమతో అందమయ్యేటట్లు చూస్తావు.(ఇదివరకే మా అమ్మ మోము అందమైనది. నువ్వు చూడటం వల్ల ఇంకా అందం పెరిగిందని భావం)

నువ్వు , మా అమ్మ అలమేలుమంగ పక్కకు చేరావు.

పిమ్మట భక్తులమైన మా అందరి ముఖములనే అద్దాల్లో మీ ఇద్దరి నవ్వులు అందములోన అందాలుగా ప్రకాశిస్తూ కోటి కొండలుగా ప్రకాశించాయి.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -64(2-03-2014)

తలచిన గుండె జల్లనును దల్లడమందెడు నేమిసేతు నా

చెలువుడు రాడటంచునలసీనదివో యలమేలుమంగ నీ

తొలకరిమించు నెమ్మనముతొయ్యలి జూడక యెట్టులోర్తువో

యలుగకు మన్న మాన వికనైనను నెన్నడు వేంకటేశ్వరా ! 64

అర్థాలు

తల్లడము=బాధ ;చెలువుడు= ప్రియుడు

తొలకరిమించు=వర్షర్తువులో మెరుపు ;నెమ్మనము=హృదయము

తొయ్యలి=స్త్రీ

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా !

మా అమ్మ అలమేలుమంగమ్మ దూరంగా ఉన్న నిన్ను ఒకసారి తలచుకొంది. ఆమె గుండె ఝుల్లంది.నువ్వు ఎంతకు రాకపోయేసరికి విరహంలో బాధ కలిగింది. అలసిపోయింది. మా అమ్మ మనస్సు వర్షర్తువు లోని మెరుపు. మా అమ్మను చూడకుండా ఎలా ఓర్చుకొంటున్నావయ్యా ! అలక ఎందుకు ! అలక మానకు. అరే ! ఎంత చెప్పినా మానవేమిటి? ఎన్నడు నీ అలక తీరుతుంది!?.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -65(09-03-2014)

ఆయలమేలుమంగ కమలాననయుం గలుహారనేత్రియున్

బాయక తానయై చెలగుబద్మ హితాక్షముజంద్ర నేత్రమున్

సోయగలీలమించు నెటుచూచినబొందిక నెద్ది నిద్ర నీ

కేయడ మేల్కొనంగదటి యెయ్యది చూడగ వేంకటేశ్వరా ! 65

అర్థాలు

కలుహారనేత్రి=కలువలవంటి నేత్రములు కలది;పాయక =ఛొన్స్తంత్ల్య్.2. విథౌత్ ఇంతెర్మిస్సిఒన్;అక్షము=కన్ను పొందిక=

1.పొంకము;(మాట పొందికగా లేదు.)2. చేరిక; తఱి =సమయము

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా !

మా అమ్మ అలమేలుమంగమ్మ కమలమువంటి మోము కలది. కలువలవంటి నేత్రములు కలది.

నీకేమో ఒక కన్ను సూర్యుడు. ఒక కన్ను చంద్రుడు.

సూర్యుడిని చూసి కమలం వికసిస్తుంది. కలువ ముడుచుకొంటుంది.

చంద్రుడిని చూసి కమలం ముడుచుకొంటుంది. కలువ వికసిస్తుంది.

అందువల్ల మా అమ్మ, నువ్వు కాసేపయినా నిద్ర పోవటానికి సమయము కనబడటం లేదు. మహా చిక్కు ఏర్పడిందయ్యా

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -66(16-03-2014)

నెఱి నలమేలుమంగకును నీకును పద్మభవాండభాండమే

మెఱసిన బొమ్మరిల్లు తగుమేడలు మీదటిలోకముల్ ప్రభల్,

తెఱలగ మించు నయ్యినుడె దీపము గుజ్జనగూడు చంద్రుడే

తొఱలిన దేవసంఘములె తొత్తులు బంట్లును వేంకటేశ్వరా ! 66

అర్థాలు

నెఱిన్ = అందముగా

పద్మభవ=బ్రహ్మ.(వ్యు. పద్మము నందు పుట్టినవాఁడు)

తెఱలగ =బయలువెడలు.

ఇనుడె = సూర్యుఁడు

గుజ్జనగూడు = బాలబాలికలు ఆడుకొనే ఆట [కోస్తా; కళింగాంధ్రం]

తొఱలిన=ప్రవహించు;

తొత్తులు =బానిసలు

బంట్లు =సేవకులు

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా !

మా అమ్మ అలమేలుమంగమ్మకు, నీకు ఈ బ్రహ్మాండము (=ప్రపంచము) ఒక మెరిసే బొమ్మరిల్లు వంటిది.

ఈ ప్రపంచమునకు మీద ఉన్న లోకములు మీ ఆటలో మేడలు.కాంతులు బయలువెడలిన సూర్యుడు మీ ఇంటి దీపము.

చంద్రుడు మీరు ఆడుకొనే ఆటలో ఉపయోగించే వస్తువు.

దేవతా సమూహాలు మీకు బానిసలు. సేవకులు.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -67(23-03-2014)

వడి నలమేలుమంగ నిడువాలికచూపునివాళి నీపయి

సుడిసిన తమ్మిరేకులంబ్రసూనశరంబులు గల్వరేకుల

బడిబడి మీదమీద రసభావనగా దిగబోసినట్ల పో

పొడవగు పువ్వుజొంపముల పూజలు నీకును వేంకటేశ్వరా ! 67

అర్థాలు

వడిన్= వేగముగా

నిడువాలికచూపు= పొడవయిన, వాడియైన చూపు

నివాళి = హారతి

సుడిసిన =తిరిగిన

తమ్మిరేకుల= పద్మపు రేకులు

బడిబడి=మాటిమాటికి

దిగబోసినట్ల =కిందికి వ్యాపించినట్లు

తాత్పర్యము

ఓ వేంకటేశ్వరా ! మా అమ్మ అలమేలు మంగమ్మ తన పొడవైన చూపులను హారతిగా నీవైపు తిప్పింది. ఆ చూపులు పద్మపు రేకులు.పూల బాణాలు.

ఆమె కన్నులనే కలువ రేకులనుండి వస్తున్న చూపులు నీకు చేసే పూల గుబురుల పూజలు.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -68(05-04-2014)

నిను నలమేలుమంగ ఘననీరజపంక్తులు దాక నేసినన్

జనుగవ నొత్తినట్లు కెరడంబుల వాండ్లను నొత్తినట్లు ని

గ్గునగనుదోయితామరలగొంకక సారెకు నొత్తినట్లు మై

జెనకి మరుండు బాణములు చిమ్మిన యట్లగు వేంకటేశ్వరా ! 68

అర్థాలు

ఘననీరజపంక్తులు = పద్మముల వరుసలు

కొంకక = సంకోచించక

సారెకు = మళ్లీ

మై = శరీరము

చెనకి = నొక్కగ

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా ! మా అమ్మ అలమేలు మంగమ్మ శృంగార చేష్టలలో భాగంగా నిన్ను పద్మాలతో తాకింది. అదెలా ఉందంటే స్తనములను ఒత్తినట్లు, ఒయ్యారాల ములుకులను గుచ్చినట్లు, కళ్లు అనెడి తామరపూలతో శరీరాన్ని ఒత్తినట్లు, శరీరాన్ని నొక్కుతూ మన్మథుడు బాణాలను చిమ్మినట్లు ఉన్నది.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -69 (13-04-2014)

అపు డలమేలుమంగ పొలయల్కలు వద్దని చాటి చెప్పిన

గపటపుటల్క లల్లితివి గర్వితనంబున గాంత కోరమే

రపమునజూతుగా కలుక రాజసలీలల నింత దీఋనా

విపులవియోగతాపమున వేడుకకూటమి వేంకటేశ్వరా ! 69

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా ! అప్పటికీ ఒకసారి మా అమ్మ చెప్పింది.

"ప్రణయ కోపాలు చూపించవద్దయ్యా స్వామి !" అని.

నువ్వు వినలేదు.

నీ గర్వముతో - ఆ- ఈవిడేం చేస్తుందిలే - అని- కపటపు అలుక చూపించావు.

ఇంకేముంది.

కొంప మునిగింది.

ఇప్పుడు మా అమ్మకి నీ కపటపు అలుక వల్ల నిజంగానే హద్దులు లేని కోపంవచ్చింది. నువ్వు ఎన్ని ఓదార్పు మాటలు చెప్పినా , ఆవిడని ప్రసన్నం చేసుకో వటం కష్టం. మీ వియోగం ఎప్పుడు తీరుతుందో ! సంతోషపు కూటమి ఎప్పుడు కలుగుతుందో ! చెప్పటం కష్టం .

దౌన్లోద్.జ్ప్గ

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -70(20-04-2014)

ఇలనలమేలుమంగ నిను నేమని తిట్టునొ యేకతంబునన్

గలికి మెఱుంగుడాలు తెలికన్నుల జంకెన నద్దలింపుచున్

బలుకులముద్దు లింపొలయ భారపు గుబ్బల దూర నెత్తుచున్

జలజల కొప్పుసంపెగలు జాజులు రాలగ వేంకటేశ్వరా ! 70

అర్థాలు

ఇలన్= ఇక్కడ; ఏకతంబున= ఆలోచనకు దగినచోటు, రహస్య ప్రదేశము;కలికి= మనోజ్ఞము; మెఱుంగుడాలు=కాంతి కలిగిన అందమయిన; తెలికన్నుల =నిర్మలమయిన; జంకెన=బెదరింపు; అద్దలింపుచు= అదలించుచు

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా ! ఏకాంతములో మీ ఇద్దరు ఉన్నప్పుడు మా అమ్మ అలమేలుమంగమ్మ కొప్పునుంచి సంపెంగలు, జాజులు రాలి పోతుండగా , ముద్దు మాటలలోనే , ప్రేమతో నిన్ను ఏమని తిడుతుందో !

చేతిని పైకెత్తి నిన్ను బెదిరించే సమయంలో పైట జారిపోయి బరువైన రెండు గుబ్బల మధ్య చిక్కుకుంటుండగా,దానిని మళ్ళీ సరిగా ఎత్తి చక్కదిద్దుకొంటూ ఏకాంతంలో నీకు ఏ తిట్ల బహుమానాలు మా అమ్మ ఇస్తుందో !

ఆ ముద్దుల తిట్ల వర్షము కురిసే టప్పుడు మా అమ్మ అందమైన, నిర్మలమయిన కన్నులలో నీకు ఉత్తుత్తి బెదిరింపులతో నిన్ను ఎంత బాగా అదిలిస్తుందో ! .

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -71(27-04-2014)

తగునలమేలుమంగకును దన్మయమందెడునీకు మేనిలో

బగటులు బచ్చిమాటలను బచ్చెనయెచ్చరికల్ వివేకముల్

మొగముల లేతనవ్వులును మోవులనాటులుతమ్మితూటులు

జగడపుబొందులున్ రతులసంపదవిందులు వేంకటేశ్వరా ! 71

అర్థాలు

తన్మయము= తత్స్వరూపమైన, మైమరపు

పగటులు=ప్రకాశములు2. లావణ్యములు .

పచ్చిమాటలు= బూతు మాటలు

బచ్చెనయెచ్చరికల్= పై పై హెచ్చరికలు (ఉత్తుత్తి హెచ్చరికలు)

తమ్మితూటులు=పద్మాల రంధ్రాలు

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా ! మా అమ్మ అలమేలు మంగమ్మకు, నీకు బాగా సరిపోయిందయ్యా ! తన్మయత్వాలలోను, కాంతులలోను, , ఉత్తుత్తి హెచ్చరికలలోను, మొగాలలో లేత నవ్వులు చిలకరించటంలోను, పెదవుల విందులలోను, రతుల సంపదలలోను- ఒకరికొకరు తగ్గరు. మా మంచి జోడీ స్వామీ !

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -72(04-05-2014)

సరి నలమేలుమంగకును జక్కనిమీకును మీకు మీకు లో

నరుదుగ నేకతస్ఫురణ నమ్ముడు వోయితి రొక్కరొక్కరు

ఇరువురు నింక నేటితెలి వెక్కడినేరుపు లేటిసైరణల్

గిరపులపుచ్చె మేన బులకింతలు వింతలు వేంకటేశ్వరా ! 72

అర్థాలు

సరి =సమము;యుక్తము

ఏకతస్ఫురణ = ఒకటే స్థితి.

అమ్ముడువోయితి =వశమగు.(ఆంధ్రశబ్దరత్నాకరము (చెలమచెర్ల రంగాచార్యులు) 1966

సైరణ =సహనము, ఓర్పు.

గిరపు =సంజ్ఞచేయు క్రియాస్వరూప మణిదీపిక (విశ్వనాథ, ఆం.ప్ర.సా.అ.) 1992

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా ! మా అమ్మ అలమేలుమంగమ్మకు , చక్కనివాడైన నీకు సమానంగా జోడీ కుదిరింది. ఒకటే స్థితి అను భావముతో ఇద్దరూ ఒకరికొకరు వశమయ్యారు. వశమయిన తరువాత ఇక తెలివి , సహనములు ఎక్కడ ఉంటాయి.?! ఇద్దరి శరీరాలలో పులకింతలు వింతలు గొలిపేటట్లు సైగలు చేస్తున్నాయి.

-

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -73(11-05-2014)

ఒకయలమేలుమంగ మహిమోన్నతి జిక్కితి యోగలీలచే

జికురభరంబు జాఱ నలసె నన్ని ఖిలోన్నతు డంచు నీ కృప

బ్రకటములైన కాంత...........................యింతురు శీతల క్రియన్

మొకముల నిగ్గు దేఱగను ముచ్చటలాడుచు వేంకటేశ్వరా ! 73

(ఈ పద్యంలో మూడవ పాదంలో కొంత భాగము రేకులలో లేదు. అందువల్ల పద్యంలో అన్వయము కొంత కష్టం గానే ఉన్నప్పటికి అన్నమయ్య వేంకటేశుని దయతో వివరించటానికి ప్రయత్నిస్తాను.)

అర్థాలు

యోగలీల= సంపదను సమకూర్చుకోవడం యోగం, దానిని భద్రం చేసుకోవడం క్షేమం.(యోగ క్షేమాలు) ఈ లీల యోగలీల;

చికురభరంబు = కేశ సంపద

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా !

మా అమ్మ అలమేలుమంగమ్మ చెలికత్తెలు ఇలా ముచ్చటలాడుకొంటుంటారు.

"ఈ వేంకటేశుడు ఒక అలమేలు మంగ ఉన్నతమైన ప్రేమ మహిమలో చిక్కుకొన్నాడు. ఇదంతా యోగ లీల. పాపం.. అన్నిటా గొప్పవాడయిన ఆవేంకటేశుడు అలమేలుమంగతో కలిసి ఉన్నప్పుడు తన కేశ సంపద జారిపోతుండగా అలిసిపోయాడు. మా వేంకటేశుని చల్లనిదయ (ఏ రకమైన దయో ?!) ప్రసరించిన తరువాత అలమేలుమంగమ్మ మొగంలో కాంతి బాగా నిగ్గు తేరింది."

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -74(18-05-2014)

నగవలమేలుమంగకును నాట వవల్కులు నీకు మాటలన్

బగడలమేలుమంగకును బచ్చెనగర్వము నీకు జూపుల

జిగి యలమేలుమంగకును శ్రీమల వేడుక నీకునిట్లపో

మిగిలిన మోహసంపదలు మీరును మీరును వేంకటేశ్వరా ! 74

అర్థాలు

బచ్చెనగర్వము = కపటపు గర్వము

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా !

మా అమ్మ అలమేలుమంగకు నవ్వు వస్తుంటుంది. దానికి తగ్గట్టుగా, మూతిబిగింపుల ఉత్తుత్తి నటనలు నీకు. మాటలలో పాచికలు విసరటం మా అమ్మకు అలవాటు. తమరికి కపటపు గర్వము చూపించటం బాగా తెలుసు. చూపులలో సౌందర్యాన్ని కురిపించటం మా అమ్మకు తెలుసు. ఆ చూపులను ఆస్వాదిస్తూ శ్రీ పర్వతమైన వేంకటాద్రిపై ఆనందించటం నీకు తెలుసు. ఇలా ఎన్నని చెప్పమంటావ్ తండ్రీ ! మోహానికి సంబంధించిన సంపదలు ఏవేవి ఉన్నాయో అవన్నీ మీ ఇద్దరిని మీరు మీరు అంటూ ఆశ్రయిస్తున్నాయి.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -75(25-05-2014)

ఈయలమేలుమంగ మణిహేమకటీరశనాకలాపముల్

రాయంగ రాలు బైడిపొడి రంతులు మీఱినవజ్రపుంబొడి

శ్రీయలరారుకొప్పున బ్రసిద్ధిగ రాలెడు కమ్మపుప్పొడి

నీయనుగుంగవుంగిటికి నిచ్చె వసంతము వేంకటేశ్వరా ! 75

అర్థాలు

అలమేలుమంగ =తిరుపతి సమీపమునగల తిరుచానూరు అను క్షేత్రమున వెలసియున్న మహాలక్ష్మి - శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి వారి దేవేరి పద్మావతి అమ్మవారు.వ్యు. అలరు + మేలు + మంగ. పుష్పవల్లి తాయారు.

మణిహేమకటీరశనాకలాపముల్= శ్రేష్ఠమైన ముత్యము, బంగారముతో కూడిన పదియారు పేటలుగల మొలనూలు సమూహములు;పైడిపొడి= బంగారపు పొడి

రంతులు= కలకలధ్వనులు ;కమ్మ= 1.మధురము;2.కర్ణభూషణము;

పుప్పొడి=పూ+పొడి;పుష్పములందలి ధూళి;అనుగు= ప్రియమైన

వసంతము= పసుపుసున్నమును కలిపిన యెఱ్ఱనీళ్ళు, ఆనందము

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా ! మా అమ్మ అలమేలుమంగమ్మ మొలనూలునుండి కలకల ధ్వనులతో రాలిపడు బంగారపు పొడులు, మధురమైన పుప్పొడి మీ ప్రియమైన కౌగిలికి ఆనందాన్ని ఇస్తుంటాయి.

ఓయలమేలుమంగ యిది యొక్కటి పో జగదేక భర్తకున్

బాయని నీకునుం గడమ ప్రాణము ప్రాణము నేకమాయె నీ

కాయము కాయముం గలిసె గౌగిటకాంక్ష యటంచు నీసతి

బ్రాయము నిండుజవ్వనము బల్మఋ మెత్తురు వేంకటేశ్వరా ! 76

అర్థాలు

జగదేక భర్తకు= ప్రపంచమునకు ఒకే ఒక ఈశ్వరుడైన వేంకటేశ్వరునకు ;పాయని= ఎల్లప్పుడు విడువని

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా ! నీ భార్య అలమేలు మంగమ్మను అనేకమంది ఇలా మెచ్చుకొంటుంటారు.

మీరిద్దరూ వేరు వేరుగా కనబడుతున్నారు కాని , ఎల్లప్పుడూ నిన్ను విడువని నీ భర్త , నువ్వు ఒక్కటే. నీ చివరి ప్రాణము(సమానము) , నీ భర్త ప్రాణము ఒకటే అయింది. నీ శరీరము, ఆమె శరీరము ఒకటిగా కౌగిళ్ల కాంక్షలో కలిసి పోయాయి."అంటూ నీ సతి అలమేలుమంగమ్మ వయస్సును, నిండు యౌవనమును అభిమాన చెలికత్తెలు అనేక సార్లు మెచ్చుకొంటుంటారు.

విశేషాలు

కడమ ప్రాణము

"మనలో ఉండే ప్రాణ, ఆపాన, వ్యాన, ఉదాన, సమాన అను పంచవాయువులు బ్రహ్మ నుంచి ఉద్భవించాయి. అవి తిరిగి బ్రహ్మలోనే కలిసి పోతాయి. . ప్రాణముకు అపానముకు మధ్య ఉదానవాయువు తిరుగుతుంటుంది. మానవుడు ప్రాణ అపాన వాయువుల వద్ద నిద్ర పోతున్నప్పుడు వ్యాన, సమాన వాయువులు వాటిలో కలసిపోతాయి. మానవుడు ఉదాన వాయువులో నిద్రించునప్పుడు మాత్రము ప్రాణ, అపాన వాయువులు విడిచిపెట్టవు"అని భారతము అశ్వమేధ పర్వము ద్వితీయాశ్వాసము లో ఉన్నది. అన్నమయ్య ఈ పద్యములో ఉద్దేశించిన కడమ ప్రాణము సమానము . అది నిద్ర సమయములో ప్రాణములో(పంచ ప్రాణములలో ఒకటి) కలిసి పోతుంది. ఈ తత్వ రహస్యము ను గడమ ప్రాణము ప్రాణము నేకమాయె అని అన్నమయ్య వివరించాడు. .

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -77(08-06-2014)

ఇతడలమేలుమంగ విభుడీతడెవో కలశాబ్ధికన్యకున్

సతతము జిత్తమిచ్చిన రసజ్ఞుడు ప్రాజ్ఞుడు సర్వవైభవో

న్నతుడు రమాసతీ ప్రియుడు నందకశార్ఙ్గధరుండటంచు ని

న్నతివలు మెచ్చి మెచ్చి కొనియాడుదు రెప్పుడు వేంకటేశ్వరా ! 77

అర్థాలు

కలశాబ్ధి=పాలసముద్రము.;రసజ్ఞుడు=రసికుడు;ప్రాజ్ఞుడు=1.సమర్థుడు.2.పండితుడు ;నందక=విష్ణుని ఖడ్గము;శార్ఙ్గము=విష్ణువుయొక్క విల్లు;

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా ! నిన్ను ఎప్పుడూ స్త్రీలు "ఇతడే అలమేలుమంగ భర్త. పాలసముద్రములో పుట్టిన లక్ష్మీదేవికి ఎప్పుడూ మనస్సు ఇచ్చిన (అనగా ఎప్పుడూ ఆమె మనస్సులో ఉన్న)రసికుడు (రుచి నెరిగినవాడు కళాసౌందర్యవేత్త) పండితుడు అన్ని వైభవములతో గొప్పవాడు. లక్ష్మీదేవి ప్రియుడు. నందకమను ఖడ్గము, శార్ఙ్గము అను విల్లు ఎప్పుడూ ధరించువాడు "అని పదే పదే మెచ్చుకొంటూ పొగుడుతుంటారు.

విశేషాలు

నందకము

1.అరిషడ్వర్గము తెగనరికే హరిఖడ్గమ్మిది నందకము- వేటూరి.

2.అన్నమాచార్యుల వారు నందకాంశ సంభూతులని ప్రసిద్ధి.

'శ్రీ శార్ఙ్గ నందక కౌస్తుభ ధారిణం వందే||" (ముత్తుస్వామి దీక్షితార్ కృతి).స్వామివారిని శార్ఙ్గ నందక కౌస్తుభ ధారిగా కొలిస్తేనే చాలామంది కవులకు తృప్తి.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -78(15-06-2014)

మాయలమేలుమంగ చలమా యలయించెద వెంతసేసినన్

దోయజగంధి నీకు మతితోడనె తక్కిన దల్కనోపు నా

చేయగ నేర్చుచేత లివె చేయుదుగాక లతాంతసాయంకుం

డీయెడ జేయు వేదనలకిన్నియు దోడుగు వేంకటేశ్వరా ! 78

అర్థాలు

అలమేలుమంగ = తిరుపతి సమీపమునగల తిరుచానూరు అను క్షేత్రమున వెలసియున్న మహాలక్ష్మి - శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి వారి దేవేరి పద్మావతి అమ్మవారు.వ్యు. అలరు + మేలు + మంగ. పుష్పవల్లి తాయారు.

చలము =మాత్సర్యము;   అలయించు =శ్రమపెట్టు.;తోయజగంధి =పద్మమువంటి మనోహరమైన వాసన కలది ;లతాంతసాయకుడు= మన్మథుఁడు.(వ్యు. అరవిందము, అశోకము, చూతము, నవమల్లిక, నీలోత్పలము అను అయిదు పువ్వులు ఆయుధములుగా కలవాఁడు.);తొడుగు=కవచము(తోడుగు అని అన్నమయ్య స్వేచ్ఛా ప్రయోగము)

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా ! మా అలమేలుమంగమ్మ పై నీకు   మాత్స్యరముందా ? (ప్రణయపుటీసు)! ఎందుకయ్యా ! ఎంత చేసినా మా అమ్మను సమయానికి రాకుండా శ్రమ పెడతావు? పద్మములాంటి సుగంధము కలిగిన మా అమ్మ ఆలోచనలోకి వస్తేనే నీకు అలసట అంతా తీరుతుందే ! అటువంటిది ఆమెను ఎందుకయ్యా ! అంత అలసట పెడుతున్నావు? అసలే ఆ మన్మథుడు నీమీద విరహంతో ఉన్న మా అమ్మను బాధ పెడుతుతుంటే , ఆ బాధలకు కవచంలా నీ చేతలున్నాయి.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -79(29-06-2014)

మతి నలమేలుమంగకును మంతనమాడెడు నీవిలాసముల్

తతిదలపోతలై సురతతాండవసంభ్రమలీలలై సమం

చితరసప్రసంగములు చిమ్మనిదొంతరలై ప్రియంబులై

వితతమనోజవిద్యల నవీనము లైనవి వేంకటేశ్వరా ! 79

అర్థాలు

మతి =తలపు ; మంతనమాడెడు=ఏకాంతమాడు. విలాసము=1.క్రీడ; స్త్రీలయొక్క శృంగారచేష్టావిశేషము;తతి= సమూహము; తలపోతలై= ఆలోచనలై ;సురత=1.నైపుణ్యముగల;2. దయగల;తాండవ=ఈశ్వరుని నాట్యము; నాట్యము.;సమంచిత= గౌరవింపబడిన, పూజింపబడిన చిమ్మని=జలక్రీడలో నీరు చిమ్ము గొట్టము యొక్క;దొంతరలై=పరంపరలై, దొంతులై; వితత=వ్యాప్తి : మనోజవిద్యల=మన్మథ విద్యలలో ;

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా ! మా అమ్మ అలమేలుమంగమ్మ తమరు చేసిన కొంటె చేష్టలను, క్రీడలను ఏకాంతములో తలచుకొంటోంది.

తమరి విలాసాలు- మా అమ్మ ఆలోచనలలో - నిపుణత్వము కలిగిన నాట్య లీలలుగా , పూజింపబడిన రస ప్రసంగాలుగా, వేగంగా నీరు చిమ్ము గొట్టాలుగా, (ఆలోచనలు అంత వేగంగా ఉన్నాయని అర్థం) ,వ్యాప్తి చెందిన మన్మథ విద్యలుగా ఎప్పటి కప్పుడు కొత్త కొత్తగా మారుతున్నాయి స్వామీ!

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -80(05-07-2014)

కసిగలచూపు చిమ్ముదును కంకణహస్తము సాచి కుంచెచే

విసరకు రమ్మనంగ వడి వన్నెలమోమున ముద్దుగుల్కెడిన్

రసికున కంచు జక్కని పురంధ్రిని నీయలమేలుమంగతో

ముసిముసి నవ్వు నవ్వుదురు ముచ్చటలాడుచు వేంకటేశ్వరా ! 80

అర్థాలు

పురంధ్రి=కుటుంబముగల ఆడుది; కుంచె =చిత్రము వ్రాసెడు తూలిక;

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా ! మా అమ్మ అలమేలుమంగమ్మ బొమ్మని ఏకాంతంలో తమరు కుంచెతో చిత్ర పటంపై గీస్తున్నారు. ఆ సమయంలో మా అమ్మ మీతో హాస్యంగా "కసిగల చూపు చూస్తూ ఈ కంకణము ఉన్న చేయి చాచి చూపించనా?బొమ్మ గీస్తారా !"అని అన్నది. మా అమ్మని కోపంగా గీయటం మీకు ఇష్టం లేక తమరు కుంచె విసరబోతుంటే అలమేలుమంగమ్మ వద్దని, ఇష్టం లేక పోతే చిత్రం గీయవద్దులే అని వారించింది.అప్పుడు రసికులైన మీ ముఖంలో ముద్దులు మూటలు గట్టాయి.

ఎప్పుడో జరిగిన ఈ వృత్తాంతాన్ని చెలికత్తెలు మా అమ్మతో ముచ్చట్లలో గుర్తు చేసుకొని ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుకొంటున్నారు.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -81(13-07-2014)

నాడలమేలుమంగ జననంబునకై కలశాబ్ధిద్రచ్చి యీ

మూడుజగంబులందును బ్రమోదము నించితి వట్ల నుండుచో

నాడుదనంపుబృంద ముదయంబును బొందగ నిత్యసంపదల్

నేడిక నేమిటం గడమ నీకృప వారికి వేంకటేశ్వరా ! 81

అర్థాలు

కలశాబ్ధి=పాలసముద్రము. (కలశబ్ధిజ= థ గొద్దెస్స్ ళక్ష్మి). త్రచ్చి= చిలకటం;;నించితి= వ్యాపింపజేసితివి; ఆడుతనము=స్త్రీత్వము, స్త్రీధర్మము; బృందము=సమూహము;ఉదయము=పుట్టుక; కడమ=కొరత.

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా ! మా అమ్మ అలమేలుమంగ (లక్ష్మి) పుట్టుక కోసం నాడు

పాల సముద్రాన్ని దేవ రాక్షసులచే చిలికించి ఆనందాన్ని ఈ లోకంలో వ్యాపింపచేసావు.

ఈ నాడు స్త్రీ సమూహాలు అనేకము పుట్టాయి. వారికి నిత్యమైన సంపదలు నీదయవలన కొరత లేకుండానే ఉంటాయి కదా ! (ఒక్క ఆడుదాని పుట్టుక కోసం పాల సముద్రాన్ని చిలకటం వంటి పెద్ద ప్రయత్నం చేసి నీదయ చూపించావు.. ఇంతమంది ఆడువారు పుట్టిన ఈ లోకంలోఇక నీదయకు లోటు ఉంటుందా?అందరి ఆడువారిని లక్ష్మి స్వరూపలుగా నువ్వు చేస్తావని భావము)

విశేషాలుః

- సంపదలు దైవ సంపద, మానుష సంపద, ఆసుర సంపద అని మూడు విధాలు.

శాంతం, ధర్మ గుణాన్ని కలిగి ఉండటం, సంస్కారయుతంగా ప్రవర్తించడం, దైవ చింతన/ తత్త్వవిచారం చేయడం, గురువుల పట్ల, పెద్దల పట్ల వినయంతో మెలగడం, వారికి సేవ చేయడం దైవ సంపద.

లోకం దృష్టిలో తాను గొప్పవాడనని అనిపించు కోడానికి యజ్ఞయాగాదులు, దానధర్మాలు చేయడం, వేదాధ్యయనం చేసి, పురాణాలు చదివి, తాను పండితుడననీ, విషయజ్ఞుడననీ లోకం గుర్తించడం కోసం ఆరాటపడటం మానుష సంపద.

నోటి మీద, చేతి మీద అదుపు లేకుండా ఆగ్రహావేశాలతో ప్రవర్తించడం, చుట్టూ ఉన్నవారు తనకు భయపడే విధంగా ప్రవర్తించడం, దొంగతనం, వ్యభిచారం లాంటి తప్పుడు పనులు చేయడం, మదమాత్సర్యాలు, ఓర్వలేనితనం, అతినిద్ర మొదలైన అవ లక్షణాలు కలిగి ఉండటం ఆసుర సంపద. (పారమార్థిక పదకోశం (పొత్తూరి వేంకటేశ్వరరావు) 2010)

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -82(20-07-2014)

ఈతరుణీమణీ విభునియిచ్చకు జాలుతలంప నీయనా

ఈతని మోహినీగజము యీావని కాయలమేలుమంగ నే

డీతనువల్లి చక్కదనము.... .... చెలువంబు చాలదా,

యీా తెలిమించటంచు నుతియింతురు నీసతి వేంకటేశ్వరా ! 82

అర్థాలు

చాలు : 1. వంశానుగతమగు రీతి.2. పోలిక.3. సంప్రదాయము (శ్రీహరి నిఘంటువు తెలుగు-తెలుగు (రవ్వా శ్రీహరి) 2004

మోహినీగజము= పెద్ద మోహక శక్తి

మించు= ప్రకాశము

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా ! మా అమ్మ అలమేలుమంగ కు నీ పై ఉన్న కోరికకు పోలికను చెప్పమంటావా ! నేను చెప్పటము దేనికి!? మా అమ్మ చెలికత్తెలు నీ కు పెద్ద మోహము కలిగించే శక్తి అలమేలు మంగ అని చెప్పుకొంటున్నారు. నీతో మా అమ్మ అలమేలుమంగ శారీరక లావణ్యము, నిర్మలమైన కాంతి చక్కగా జతకూడాయని, మీ ఇద్దరిని చెలికత్తెలు పొగుడుతుంటారు.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -83(27-07-2014)

మణులవెలుంగు దీపవనమాలికలై పొగడొంద గంకణ

క్వణనము మేఖలావళులఘంటలు శ్రీయలమేలుమంగకు

బ్రణయవినోద సంపదకు బాయక నీ కొనరించుపూజకై

ప్రణుతనుతప్రభావముల భాగ్యము లైనవి వేంకటేశ్వరా ! 83

అర్థాలు

మణి= 1. పచ్చఱాయి లోనగునది; (ఇది అశ్మ జాతి.)2. ముత్యము లోనగునది; (ఇది అనశ్మజాతి.); వనమాల=మోకాళ్లవరకు వ్రేళ్లాడుతూ, అన్ని ఋతువులలోనూ పూచే పూలతో, మధ్యన పెద్ద గుచ్ఛంతో విష్ణు మూర్తి మెడలో ఉండే దండ; పొగడొంద = ప్రసిద్ధిచెంద; కంకణ= కడియము. చేతినగ; క్వణనము = మ్రోత;మేఖల=ఆడుదానియొక్క యెనిమిది పేటల మొలనూలు;ప్రణుత=మిక్కిలి పొగడబడిన; నుత=నుతింపఁబడిన

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా ! మా అమ్మ అలమేలుమంగ , నువ్వు కలిసి ఉన్న సమయంలో ఆమె ధరించిన మణుల వెలుగు నీకు నిరంతరం ప్రకాశించే దీప సేవగా, వనమాలగా ప్రసిద్ది చెందింది..(మణుల వెలుగు దీపమని, పొడుగైన వనమాల అని భావం)

మా అమ్మ చేతికివేసుకొన్న కంకణాల ధ్వనులు , నడుముకు పెట్టుకొన్న మొలనూలు ఘంటల ధ్వనులు – నీ పూజలో చేసే ఘంటానాదముగా పేరు పొందింది.ఈ రకంగా మా అమ్మ – మీ ప్రేమ వర్ధిల్లే సమయంలో చేసే పూజలు అందరి చేత పొగడబడుతూ , తలచుకొన్న వారికి భాగ్యాలైనాయి.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -84(03-08-2014)

కదిసినసేసముత్తెముల కంఠసరుల్ ఘనరత్న కంకణాం

గదరశనా.............నికాయము శ్రీయలమేలుమంగకున్

బొదివి వివాహ వేళ దిగబోసిన ముత్తెపుబ్రాలనందమై

ముదమగు నీకుగన్నుగవ ముందరనెప్పుడు వేంకటేశ్వరా !84

అర్థాలు

కదిసిన=దగ్గిరకు వచ్చు, అంటుకొనిన; కంఠసరులు =మెడను ధరించు నగలు, అంగదము=బాహుపురి; భుజశిరస్సు పై ధరించునట్టి భుజకీర్తి యను భూషణము.వ్యు. అంగ + దై (= శోధనే) + క. (కృ.ప్ర.) శరీరమును భూషించునది.నికాయము= గుంపు; పొదువు= క్రమ్ము, చుట్టుకొను;ప్రాలు=బియ్యము;

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా ! మా అమ్మ అలమేలుమంగమ్మ కంఠ హారాలు, భుజ కీర్తులు, కంకణాలు పెట్టుకొని నీదగ్గరకు వచ్చింది. అమెను చూస్తూ పెండ్లినాటి ముత్యాల తలంబ్రాలు పోసే సమయంలో ఆమె అందాన్ని కళ్లముందుకు తెచ్చుకొని ఆనందిస్తున్నావు.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -85(10-08-2014)

నిగిడి పయోధి ద్రచ్చు నెడ నిర్జరసంఘము నిక్కి చూడగా

ధగధగ యంచు దిక్కుల నుదగ్రతటిల్లత లుల్లసిల్లగా

దగ నుదయించి మించిన సుధాప్రతి మీయలమేలుమంగ నీ

మగువ యటంచు మెత్తురు సమస్తమునీంద్రులు వేంకటేశ్వరా ! 85

అర్థాలు

నిగిడి =వెలువడి; పయోధి = సముద్రము; త్రచ్చునెడ = చిలికెడి సమయంలో ; నిర్జరసంఘము = ముసలితనము లేని దేవతల సమూహము; నిక్కి చూడగా=ముందరి కాళ్లపై లేచి మెడ సాచి చూచుచుండగా;ఉదగ్ర =పొడవైన ;తటిల్లత= మెరుపు అనెడి తీగలు

ఉల్లసిల్ల= ప్రకాశించగా;

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా ! పాల సముద్రాన్ని దేవతలు, దానవులు కలిసి చిలికే సమయంలో దేవతల గుంపు ఆసక్తితో చూస్తుండగా, దిక్కులందు పొడవైన మెరుపు తీగలు పుట్టగా, పాల సముద్రంలో పుట్టిన మా అమ్మ అలమేలుమంగమ్మ చంద్రకాంతిని మించిన కాంతి కలిగినదని అందరు ముని శ్రేష్ఠులు మెచ్చుకొన్నారు.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -86(17-08-2014)

నడవకుమమ్మ పాదనలినంబులు గందెడి, మాట బెట్టుగా

నొడువకుమమ్మ, చెక్కునను నొక్కులతో నలమేలు మంగ నీ

వెడనగ వీమొగంబునకు వెన్నెలలాయె నటంచు నీసతిన్

బడతులు మేలమాడుదురు పల్కుల తేనెల వేంకటేశ్వరా ! 86

అర్థాలు

పాదనలినంబులు= పాద పద్మములు; బెట్టుగా=గట్టిగా, దృఢముగా.

నొడువకు= చెప్పకు; , వెడనగవు= కొంచెము పాటి నవ్వు;

సతి= భార్య; పడతులు = స్త్రీలు; మేలమాడుదురు =పరిహాసము చేయుదురు ;

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా!

“ అలమేలుమంగా ! నడవకు. పాద పద్మాలు కందిపోతాయి. మాట గట్టిగా, అనకు.నీ బుగ్గలలో సొట్టలు భలే ఉన్నాయి. ఆ సొట్టలతో నువ్వు చిన్నగా నవ్వుతున్నప్పుడు నీ మొగానికి వెన్నెల తరలివచ్చింది.”అని నీ భార్య అలమేలు మంగమ్మను చెలికత్తెలు ఎగతాళి చేస్తుంటారు.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -87(24-08-2014)

బూతలబండ్లనే వలపుబుక్కిట నించితి వాడిగోళ్ళనే

ఘూతలు గాగ జించితివి కాయముపై నలమేలుమంగ

నీ చేతిదె యంచు నీతరుణి చెంతల దట్టపునుంగుగస్తురిన్

జాతుదు రోలి నీదు పరిచారిక కాంతలు వేంకటేశ్వరా ! 87

అర్థాలు

బూతలబండ్లు=పచ్చి బూతులు (అసహ్యమైన తిట్లు) పుక్కిట నించితి= ఆపోశనపట్టితివి[సర్వమును ఆకళించుకొన్నాడను పట్ల ఉపయోగించు పలుకుబడి] వాడిగోళ్లు= పదునైన గోళ్లు;ఘూతలు= గాయాలు ; నీ చేతిదె = నీచేతిలోనిదే (వశమైనదే) దట్టపునుంగు గస్తురి= కస్తూరి మృగములో కస్తూరి ఏర్పడు అరలో ఉండే కస్తూరి; చాతుదురు= సమర్పించెదరు; ఓలి= వరుస, క్రమము

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా!

''పచ్చి బూతులను మీ ప్రేమ కలాపాలలో ఆపోశన పట్టావు..పదునైన గోళ్లతో అలమేలుమంగ శరీరముపై ఒళ్లు చీరిపోయేటట్లు గాయాలు చేసావు. మా అమ్మ అలమేలు మంగ నీకు వశమైనది''అని పలుకుచూ సేవకురాళ్లు నీకు కస్తూరిని సమర్పిస్తుంటారు.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -88(31-08-2014)

పచ్చల సందిదండలును బాహుపురుల్ మణినూపురంబులు

మచ్చరికంబులుం బసిడిమట్టెల మ్రోతలు బెల్లు మ్రోయగా

నెచ్చెలు లోలి గొల్వ దరుణీమణి శ్రీయలమేలుమంగ నీ

ముచ్చట దీర్చు నొక్కపరి ముందఱ నిల్చిన వేంకటేశ్వరా ! 88

అర్థాలు

పచ్చలు=మరకతమణులు; సందిదండలు =సందిటగట్టుకొనెడు భూషణములు, (కేయూరములు)బాహుపురులు =సందికడియములు, మణి నూపురంబులు= ముత్యాల అందెలు; మచ్చరికము =పోటి. పసిడిమట్టెలు = పెళ్లయిన ఆడవారు కాలివేలికి ఉంచుకునే బంగారపు తొడుగులు పెల్లు మ్రోయగా= పెద్దగా మోగుచుండగా; ఓలి= వరుస; ముచ్చట = కోరిక తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా!

మా అమ్మ అలమేలుమంగమ్మ మరకతమణులు, కేయూరములు సందికడియములు ముత్యాల అందెలు ధరించింది. ఆ అందెలకు పోటిగా. ఆమె కాలికున్న మట్టెలు పెద్దగా చప్పుడు చేస్తున్నాయి. చెలికత్తెలు వరుసగా కొలుచుచుండగా అన్నిరకాల ఆభరణాలతో ఒకసారి ఆమె నీ ముందు నిలబడి , నీ ముచ్చట తీర్చింది.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -89(07-09-2014)

ఏచిన పాతకంబులకు నిన్నిటికి న్నిరవైనవాడ నే

గాచినకష్టవృత్తి కరిగాపనె యోయలమేలుమంగ నీ

చూచుకృపానిరీక్షణమె చూచెద నంచును నీప్రియాంగన

బూచిన వాక్ప్రసూనముల బూజలు సేసెద వేంకటేశ్వరా ! 89

అర్థాలు

ఏచిన = 1.అధికమగు.పాతకము= మహాపాపము. పంచమహాపాత కములు: ౧, బంగారము దొంగిలించటం , ౨.సురాపానము, ౩.బ్రహ్మహత్య, ౪.గురువుగారి భార్యతో శయనించుట , ౫.ఇవి చేసేవారితో స్నేహము.)

ఇరవైన=స్థానమయిన;అరిగాపు= కప్పము నొసంగువాడు

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా!

అనేక జన్మలలో చేసుకొన్న పాపాలన్నింటికి నేను స్థానమయ్యాను.ఆ పాపాలు నేడు విజృంభిస్తున్నాయి. ఈనాడు నేను అనుభవిస్తున్న కష్టాలన్ని నాడు చేసుకొన్న పాపాలకు కప్పాలు (=పన్నులు)కడుతున్నాయి.ఈ బాధలన్నీ తొలగిపోవటానికి నీ ప్రియసతి అలమేలుమంగను నా మాటలనే వికసించిన పూలతో — నీ దయతో కూడిన చూపు కావాలని — దానికోసం ఎదురు చూస్తున్నానని - గొంతెత్తి ప్రార్థిస్తాను.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -90(14-09-2014)

యోగ్యత లేని కష్టుడ నయోగ్యుడ నన్నిట జూడ గర్భని

ర్భాగ్యుడ నీకృపామతికి బ్రాప్తుడ నోయలమేలుమంగ నా

భాగ్యము నీగృపాకరుణ బ్రాప్యము కావుమటంచు సారెనీ

భాగ్యవతీ శిరోమణిని బ్రస్తుతిసేసెద వేంకటేశ్వరా ! 90

అర్థాలు

యోగ్యత =అర్హత; కష్టుడ =దుష్టుడు;అయోగ్యుడు =యోగ్యుడు కానివాఁడు; గర్భనిర్భాగ్యుడు = గర్భదరిద్రుడు;కృపామతి =దయకలిగిన బుద్ధి కలిగినవాడు;ప్రాప్తుడు= దినవాడు;ప్రాప్యము= పొందఁదగినది.కావుమటంచు =రక్షించుమని;సారె=మాటిమాటికి;భాగ్యవతీ శిరోమణిని = అదృష్టవంతురాళ్లలో తలమానికమువంటిది ;ప్రస్తుతి=స్తోత్రము

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా! నేను అర్హత లేనివాడిని. దుష్టుడిని. తల్లి గర్భములో ఉన్ననాటినుంచియే దరిద్రుడిని. దయకలిగిన నీచేత రక్షింపదగినవాడిని. నా అదృష్టము నీదయతో ముడిపడియుంది . నన్ను రక్షించు అని మాటి మాటికి అదృష్టవంతురాళ్లలో తలమానికమువంటిదయిన మా అమ్మ అలమేలుమంగమ్మను నీపేరుతో స్తోత్రము చేస్తుంటాను.

విశేషాలు

అదృష్టము లేనివాడినిని అనిచెబుతూ అదృష్టవంతురాళ్లలో తలమానికమువంటిదిగా అలమేలుమంగమ్మను చెప్పుటలో చక్కటి ఔచిత్యము ఉంది.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -91(21-09-2014)

తుఱు మఱవీడె బయ్యెదయు దోడనె జాఱె మెఱుంగు ఱెప్పలన్
పరవశభావ మేర్పడియె బాయక నీ వలమేలుమంగ నీ,
వరుని దలంచితో యనుచు వాసనమేనుల దేవ కామినుల్
సరగున నీలతాంగి కుపచారము సేతురు వేంకటేశ్వరా ! 91

అర్థాలు

తుఱుము=కొప్పు ; అరవీడు= సగము విడిపోయింది;

పాయక = స్థిరముగా ;

వాసనమేనుల = సువాసనలు వెద జల్లు శరీరాలతో ; దేవ కామినుల్= దేవతాస్త్రీలు;

సరగున= వెంటనే

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా!

నీ భార్య అలమేలు మంగమ్మ దగ్గరికి వెళ్లి దేవతాస్త్రీలు ఇలా అంటారు. ‘‘ఎందుకమ్మా! నీ కొప్పు సగం విడిపోయింది?దానికి తోడు పైట జారింది!? ప్రకాశించే రెప్పలపై పారవశ్య భావము ఏర్పడింది.ఏమిటి కథ!? నీ భర్త వేంకటేశ్వరుని తలచుకొన్నావా ఏమిటి? ‘‘అంటూ వాళ్లు అలమేలుమంగమ్మకు సేవలు చేస్తుంటారు.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -92(28-09-2014)

రాజసలీల నన్నును గరంబున బట్టకు చూప వేల నీ
తేజము నా కటంచు సుదతీమణి శ్రీ యలమేల్మంగ ని
న్నీ జగదేకనాయకుని నింపొలయించుచు సారెసారెకున్
జాజులుకొప్పువీడ సరసంబున వీచును వేంకటేశ్వరా ! 92

అర్థాలు

రాజసలీల = రజోగుణము వల్ల కలిగిన గర్వముతో

కరంబున బట్టకు = చేతితో పట్టకు

సుదతీమణి = మంచి పలువరుసగల యాడుది;

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా!

"ఏమిటి స్వామీ ! చేయి పట్టుకొంటావేమిటి? అమ్మా! అసలు భయము లేకుండా పోయింది. నీ పరాక్రమము నా దగ్గర కాదయ్యో! " – ఇలా ఉత్తుత్తిగా కోప్పడుతూ అలమేలుమంగమ్మ జగదేక వీరుడవయిన నిన్నుసంతోష పెడుతూ, మాటిమాటికి జాజులు కొప్పులోనుంచి జారుతుండగా , నీమీదికి విలాసంగా ఆ పువ్వులను విసురుతోంది.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -93(05-10-2014)

చక్కదనంబు రాశి నునుసానల బట్టినపువ్వుటమ్ములో

జక్కెర నించి చేసిన రసస్థితి శ్రీయలమేలుమంగ నీ

మక్కువ జిక్కి మాటలభ్రమం దగులై కలువంత నిట్ల నీ

వక్కున జేర్పగా నలరె నన్నువ కౌగిట వేంకటేశ్వరా ! 93

అర్థాలు

నునుసానల =మణులఎచ్చుతగ్గులు మొ.వి పోవుటకై రాచెడినునుపైన రాలలో ;పువ్వుటమ్ములో=పువ్వు అనెడి బాణములో;నించి =నింపి; చేసిన రసస్థితి = రస పొలిమేరలో ఉన్న; తగులై =ఆసక్తితో ; కలువంత= బండిచక్రమువలె గిర్రున తిరుగు విచారము ; అన్నువ =మనోహరమైన

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా!మా అమ్మ అలమేలుమంగమ్మ చక్కదనముల రాశి. నునుపైన సానలలో పూల బాణాన్ని సానబెట్టి , దానిలో తియ్యని చక్కెర వేస్తే ఉండే మాధుర్యము కలిగిన శృంగార రసమునకు సంబంధించిన పొలిమేర లాంటిది. అటువంటి మా అలమేలుమంగమ్మకు- ఏమి మంత్రము వేసావో కాని - నీ ప్రేమలో చిక్కి పోయింది.నీ మాటల భ్రమలో ఆసక్తితో నీ ప్రేమలో పడిపోయింది. ఎందుకో మహాను భావా ! ఆమెని దూరంగా పెట్టావు. బండి చక్రంలా గిరగిరా తిరిగే నీ విరహములో ఉన్న అమెను కరుణించి దగ్గరికి తీసుకొన్నావు. మనోహరమైన నీ కౌగిటిలో ఆమె సంతోషంగా ఉంది.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -94(12-10-2014)

మానవతీశిరోమణికి మంజులవాణికి మోవితేనియల్

కానికలిచ్చినాడ వట కౌగిట నాయలమేలుమంగకున్

మీనచకోరనేత్రి నిను మెచ్చి మదంబున గౌగిలించి నీ

పానుపుమీది చేతలివి పచ్చి తలంపులు వేంకటేశ్వరా ! 94

అర్థాలు

మానవతి= అభిమానము (=ఆత్మగౌరవము) గల స్త్రీ;మంజులవాణి = మనోహరముగా మాట్లాడునది;కానిక= కానుక;పచ్చి తలంపులు = మఱుగు లేని ఆలోచనలు

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా!మా అమ్మ అలమేలుమంగమ్మ ఆత్మగౌరవము గల స్త్రీలలో అగ్రగణ్యురాలు. చక్కగా మాట్లాడుతుంది. అటువంటి ఆవిడకి తమరు కౌగిటిలో మీ పెదవుల తేనెలను కానుకలిచ్చారట. (ఏంటయ్యా ఇది!? మా అమ్మ పెదవులనుంచి వచ్చిన మాటలే తియ్యగా ఉంటాయని నేనంటుంటే తమరు ఆ పెదవులకు తీపిని ఇవ్వవలసిన అవసరం ఏముంది? అమ్మా!) చేపలవంటి చకోరాలవంటి కన్నులు కలిగిన మా అమ్మ నీపెదవి దయకు మెచ్చుకొని నిన్ను మదముతో కౌగిలించుకొంది. ఇవి మీ పానుపుపై జరిగిన చేష్టలు. ఏ మాత్రము లేని మఱుగు లేని నా ఆలోచనలు. (మీ గురించి ఏరకమైన ఆలోచన అయినా నాకు మఱుగు ఎందుకయ్యా! మీ మధ్య జరిగినవి ఉన్నదున్నట్లు చెప్పేస్తాను.నా భావాలు విని నువ్వు పడుచువాడివి అవుతుంటావు కదా!)

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -95(19-10-2014)

ధళధళ మించు కన్నుగవతమ్ముల మిమ్ముల జూపు చిమ్మినన్

గళవళమందకుండుదురె గ్రక్కున శ్రీయలమేలుమంగకు

సళువుల నవ్వు గొంత నునుసోనలగర్వము గొంతనవ్వుగా

కెలవుల గొంతకొంత పులకింతలు వింతలు వేంకటేశ్వరా ! 95

అర్థాలు

ధళధళ =మిక్కిలి ప్రకాశము, తళతళలు. కన్నుగవ= కన్నుల జంట ;

తమ్ములము =తాంబూలము. కళవళము = కలత.; గ్రక్కున = శీఘ్రముగా

సళువుల నవ్వు = భారమైన నవ్వు; నునుసోనల= నునుపైన కాంతుల

కెలవు=అనురాగము. సంభోగేచ్ఛ.

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా! మా అమ్మ అలమేలుమంగమ్మ తన తళతళలాడే కన్నుల జంటతో తాంబూలాలు పెడుతూ మీ వైపు ఒక చూపు చిమ్మింది.

ఆవిడ అలా చూపుల తాంబూలాలు పెడుతుంటే మీరు కలత పడకుండా ఎలా ఉంటారు?

మీరు అలా కలత పడుతుంటే మా అమ్మ అలమేలుమంగమ్మ భారమైన ఒక నవ్వు నవ్వింది.ఆ నవ్వులలో నునుపైన కాంతులు.-తన అందానికి మీరు వశమయ్యారన్న గర్వము.-కొంత సంభోగేచ్ఛ- కొంత పులకింతల వింత- ఎన్నని చెప్పమంటావు. మహా ప్రభూ!

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -96(26-10-2014)

దర్పక రాజ్యసంపదలు తన్మయకోటులు రాగిలోకసం

తర్పణముల్ లతాధరసుధాపరిధానము లాననవ్రతుల్

కర్పురగంధసౌఖ్యములు గ్రక్కున శ్రీయలమేలుమంగకున్

మార్పడు దేహసంగతుల మర్మిపుజేతలు వేంకటేశ్వరా ! 96

అర్థాలు

దర్పకుడు= మన్మథుడు.(=గర్వింపచేయువాడు);తన్మయం=మైమరచినస్థితి.ఆ స్వరూపమైనది.

సంతర్పణము=తృప్తిపరుచుట.(ఏడురకాలైన సంతర్పణాలు. ద్రాక్షపండ్లు, 2. పుల్లదానిమ్మ పండ్ల రసము, 3. ఖర్జూరపండ్లు, 4. పంచదార, 5. వరిపేలాల చూర్ణము, 6. తేనె, 7. నెయ్యి.)

పరిధానము = దోవతి,కట్టుబట్ట;ఆననము= 1. మొగము.2. నోరు. (ఆహారపానీయాదులు ఇచ్చుచున్న దీనిచే బ్రతుకుదురు కనుక నోటికి ఆననము అని పేరు వచ్చింది)

మార్పడు=మాఱుపడు ;దేహసంగతులు =1.శరీరము యొక్క చేరికలు.2. 2. శరీరము యొక్కజ్ఞానములు. 3. శరీరము యొక్క సమాచారములు.మర్మిపుజేతలు = దొంగ చేష్టలు

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా! మా అమ్మ అలమేలుమంగమ్మతో తమరి శరీరము యొక్క చేరికల సందర్భముగా మా అమ్మ శరీరములో మారే శృంగారపు మోసపు చేష్టలు ఎన్నెన్ని చెప్పమంటావు?! ఆ దొంగ చేష్టలు 1.మన్మథ రాజ్యానికి సంపదలవంటివి.2.అనేక రకాల తన్మయాలకు నిలయాలు. 3.అనురాగము కలిగిన వారికి అనేక రకాల సంతర్పణములు. 4.తీగెలవంటి సన్ననైన పెదవులపై కప్పు బట్టలు. 5.మొగములు వ్రతములుగా కలిగినవి.6.కర్పూరము, గంధమును తమ సుఖ సాధనములుగా కలిగినవి.

విశేషాలు

అన్నమయ్య చుల్లరిచేతలు("చొల్లెపుఁజుట్లవో చొక్కనాథా నీ, చుల్లరిచేఁతలు గంటిఁ జొక్కనాథా." [తాళ్ల-21-436])పచ్చి చేతలు (ఇచ్చకపు నీవు సేసే యెన్నికలకే కదా, పచ్చిచేఁతలెల్లాఁజేసి భ్రమసితివి." [తాళ్ల-7-513] అని కీర్తనల్లో ప్రయోగించినట్లు గానే ఈ పద్యములో మర్మిపు జేతలు అన్నాడు.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -97(02-11-2014)

అంబరమెల్ల జంద్రమయ మైనటులామదనాంకముల్ మెయిన్
బంబిన నేడ వంచు సిరి పల్కిన నయ్యల మేలుమంగ పా
దంబుల యాన వెట్టితివి తమ్మియిగుళ్ళని నీకు బొంకులే
చెంబళమాయె నెవ్వరికి జెల్లవు రంతులు వేంకటేశ్వరా ! 97

అర్థాలు

అంబరమెల్ల = వస్త్రమంతా;

మదనాంకముల్ = మన్మథుని గుఱుతులు;

మెయిన్ =దేహములో;

పంబినన్ =అతిశయించినవి;

తమ్మియిగుళ్ళని = పద్మములయొక్క చిగురులని;

చెంబళమాయె = ఎక్కువయ్యాయి. (ప్రకరణార్థము);

రంతులు = క్రీడలు;

తాత్పర్యము

"వేంకటేశ్వరా! నీ వస్త్రమంతా చంద్రమయమైనట్లు — చంద్ర రేఖల్లాంటి ఈ మన్మథుని గుర్తులు ఏమిటి? నీ శరీరమంతా అవి బాగా అతిశయిస్తున్నాయి!? ఏమిటి కథ?" అని మా అమ్మ అలమేలుమంగమ్మ నిన్ను ఒక రోజు ప్రశ్నించింది. "అబ్బెబ్బే! అవి పద్మములయొక్క చిగుర్లు. నువ్వనుకొంటున్న గుర్తులు కా"వని ఒట్టు పెట్టావు.

వేంకటేశ్వరా! నీకు బొంకులు బాగా ఎక్కువయ్యాయి.క్రీడలు ఎవరికీ ఎక్కువ కాలము చెల్లవు. గుర్తు పెట్టుకో!

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -98(09-11-2014)

చెఱగులు చూపి క్రొవ్విరులు చిందెడు తేనెలు నాల్గువంకలన్

వఱదలు వాఱె ఘర్మములు వాహినులై యలమేలుమంగతో

గఱగుచు నీవు కౌగిట సుఖస్థితి గూడుచు బంధుసంగతిన్

దెఱదిగనేసి వేడుకలు తెప్పల దేలగ వేంకటేశ్వరా ! 98

అర్థాలు

చెఱగులు =అంచులు

క్రొవ్విరి = కొత్తపువ్వు.

వంక =దిక్కు

వఱదలువాఱె= ఎక్కువగా ప్రవహించినవి.

ఘర్మము =చెమట

వాహిని = నది

తెఱ =మరుగుచీర

దిగనేసి = విడిచి

తెప్పల దేలగ = ఊగాడగా, ఓలలాడగా !

తాత్పర్యము

“వేంకటేశ్వరా!మా అమ్మ అలమేలుమంగమ్మతో మీరు సుఖాలలో కరుగుతున్నసమయములో ,కొత్త పువ్వులలోని తేనెలు నాలుగు వంకలకు ఎక్కువగా ప్రవహించాయి. ఆ ప్రవాహాలలో పూలరేకుల అంచులు కనబడి ‘ఈ ప్రవాహాలు మావే’ అని నిర్ధారిస్తున్నాయి. ఇద్దరి చెమటలు నదులుగా మారాయి. బంధువులందరికి కనబడకుండా తెరలు కట్టి మీ ఇద్దరూ ఉత్సాహాలలో ఓలలాడుతున్నారు.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం -99(16-11-2014)

వాలికనేత్రపద్మములు వంచిన యావదనంబు పద్మినీ
పాల జనింపనందుననె పద్మినియై యలమేలుమంగ గో
పాలక చక్రవర్తి నినుబాయని కౌగిట భోగలీలబాం
చాలునిజేసె పుష్పశరశాస్త్రవిదగ్ధుని వేంకటేశ్వరా ! 99

అర్థాలు

వాలిక= 1.దీర్ఘము.2. వాడియైనది.

పద్మినీ= ఉత్తమజాతి స్త్రీ.

అలమేలుమంగ =తిరుపతి సమీపమునగల తిరుచానూరు అను క్షేత్రమున వెలసియున్న మహాలక్ష్మి - శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి వారి దేవేరి పద్మావతి అమ్మవారు. అలరు + మేలు + మంగ.

పాయని= విడువని

పాంచాలుడు =ఏకాంతంలో కాంత కళాస్థానాలను కరగించి వశపరచుకొనేవాడు

పుష్పశరశాస్త్రవిదగ్ధుని = మన్మథ శాస్త్ర మునందు నేర్పరిని

తాత్పర్యము

"వేంకటేశ్వరా!మా అమ్మ అలమేలుమంగమ్మ నిన్ను చూసిన ఒక సందర్భములో తన దీర్ఘమైన పద్మాలవంటి కన్నులతో ఉన్న తన ముఖాన్ని సిగ్గుతో వంచింది.. ఎందుకంటే

తాను పద్మిని జాతి స్త్రీ అయినప్పటికీ , తన మోము పద్మాలతో సహ పుట్టలేదని.

ఆ దిగులు పోగొట్టి ఓదార్చటానికి గోపాలక చక్రవర్తియైన నువ్వు అలా తలదించుకొన్న అలమేలుమంగమ్మను విడువని కౌగిటిలోకి తీసుకొన్నావు.కామ శాస్త్రమునందు నేర్పరివైన నిన్ను భోగాలలో తేలించి పాంచాలునిగా మా అమ్మ తయారు చేసింది.

అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతకం 100(23-11-2014)

అమ్మకు దాళ్ళపాకఘనుడన్నడు పద్యశతంబు జెప్పెగో
కొమ్మని వాక్ప్రసూనముల గూరిమితో నలమేలుమంగకున్
నెమ్మది నీవు చేకొని యనేక యుగంబులు బ్రహ్మకల్పముల్
సమ్మది మంది వర్ధిలను జవ్వన లీలల వేంకటేశ్వరా ! 100

అర్థాలు

అమ్మకు = అలమేలుమంగమ్మకు;అన్నడు = అన్నమయ్య; వాక్ప్రసూనముల= మాటలనే పూలతో

తాత్పర్యము

వేంకటేశ్వరా! మాటలనే పూలతో, ప్రేమతో- అలమేలుమంగమ్మ పేరు మీద, తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు అనే ఈ గొప్పవాడు వంద పద్యాలు చెప్పాడు. వాటిని నువ్వు నింపాదిగా గ్రహించి అనేక యుగాలు, బ్రహ్మ కల్పాలు సంతోషంతో యౌవన లీలలతో వర్ధిల్లు.

విశేషాలు

యుగములు, బ్రహ్మ కల్పముల వివరణ

కృత యుగము = 4,800 దివ్య సంవత్సరములు = 17,28,000 మానవ సంవత్సరములు

· త్రేతా యుగము = 3,600 దివ్య సంవత్సరములు = 12,96,000 మానవ సంవత్సరములు

ద్వాపర యుగము = 2,400 దివ్య సంవత్సరములు = 8,64,000 మానవ సంవత్సరములు

కలియుగము = 1,200 దివ్య సంవత్సరములు = 4,32,000 మానవ సంవత్సరములు

· మొత్తము 12,000 దివ్య సంవత్సరములు = 43,20,000 మానవ సంవత్సరములు — ఒక దివ్య యుగము (చతుర్యుగము, మహాయుగము)

ఇలాంటి వేయి దివ్య యుగములు బ్రహ్మదేవునకు ఒక పగలు. బ్రహ్మ పగలును కల్పము (సర్గము) అంటారు. మరొక వేయి దివ్య యుగములు బ్రహ్మదేవునకు ఒక రాత్రి.ఈ రాత్రిని ప్రళయము అంటారు. అటువంటి 360 దివారాత్రములు బ్రహ్మకు ఒక సంవత్సరము. అటువంటి 100 సంవత్సరములు బ్రహ్మ ఆయుఃకాలము.

(స్వామి దయతో అన్నమయ్య వేంకటేశ్వర శతక లఘువివరణ పూర్తయింది. అభిమానించిన అందరికి ధన్యవాదములు.)